

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет
Кафедра цивільного права та процесу

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**«ПРАВО НА ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ЗМІСТ,
ПРАВОВА ПРИРОДА ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ»**

Студентка гр. ПРзм-11:

Сендецька Ілона

Керівник : доцент, к.е.н., Зигрій Ольга Володимирівна

Національна шкала відмінно

Кількість балів: 90/90

Оцінка: ECTS A

Члени комісії

_____ О.В. Зигрій

_____ І.С. Лукасевич-Крутник

_____ Н.С. Марценко

Тернопіль – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ПІДґРУНТЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	6
1.1. Поняття та характеристика екологічної інформації у правовій науці та законодавстві	6
1.2. Екологічна інформація як об'єкт правового регулювання у сфері природокористування	9
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВА НА ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	14
2.1. Право на екологічну інформацію як складова екологічних прав людини	14
2.2. Міжнародно-правові стандарти у сфері доступу до екологічної інформації	17
2.3. Юридична характеристика права на доступ до екологічної інформації в Україні	20
РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ	23
3.1. Правові аспекти реалізації права на доступ до екологічної інформації	23
3.2. Правові наслідки порушення права на екологічну інформацію: аналіз судової практики та засоби захисту	25
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах сучасних викликів й стрімкого розширення усіх сфер людської діяльності, питання щодо права на екологічну поінформованість набуває особливого значення серед екологічних прав людини. Забезпечення реалізації даного права є нагальним і зростає у зв'язку з критичним станом довкілля. Протягом останніх чотирьох десятиліть суспільство дедалі глибше усвідомлює серйозні наслідки шкідливого впливу на навколишнє середовище, спричиненого як техногенними, так і природними катастрофами, що призвели до забруднення природних ресурсів і загрожують основам людського існування. Негативні наслідки не завжди мають миттєвий прояв, проте можуть суттєво вплинути на якість й здоров'я чи життя людей в майбутньому. Саме тому доступ громадян до екологічної поінформованості є надзвичайно важливим, оскільки дозволяє інформуватися про ситуацію довкілля та приймати участь у прийнятті важливих рішень.

Значущість екологічної поінформованості сприяє підвищенню екологічної культури та обізнаності населення, будучи дієвим інструментом залучення громадськості до розв'язання екологічних проблем. Це право передбачає можливість не лише звертатися за інформацією до органів місцевої та державної влади, але й отримувати її без потреби подавати офіційний запит, що покладає на відповідні органи обов'язок активно збирати й публікувати екологічно значущу інформацію.

Теоретичною основою дослідження слугували наукові праці провідних українських правознавців, серед яких слід виокремити Андрейцева В., Бондаря О., Зигрій О., Гетьмана А., Єрмоленка В., Краснову М., Кобецьку Н., Кулиничу П., Мороза Г., Соколову А., Титову Н., Харитонову, М. Шульгу й інших дослідників. Науково-практичне значення досліджених питань обумовлюються потребою у поглибленому вивченні права на екологічну поінформованість в контексті законодавства України.

Метою є комплексне дослідження права екологічної поінформованості, розкриття змісту, правової природи, а також аналіз механізмів реалізації цього права в зарубіжних країнах з метою визначення напрямів удосконалення національного законодавства і практики його застосування. Завдання дослідження визначені відповідно до поставленої мети й полягають у наступному:

- проаналізувати правову природу та зміст права на доступ до екологічної інформації як складової системи екологічних прав людини;
- охарактеризувати нормативно-правове регулювання права на екологічну поінформованість в Україні;
- дослідити міжнародно-правові стандарти у сфері екологічну поінформованість та порівняти механізми їх реалізації в зарубіжних країнах;
- запропонувати напрями вдосконалення національного законодавства та практичні рекомендації щодо підвищення його ефективності реалізації.

Об’єктом дослідження виступають суспільні відносини, котрі виникають у процесі здійснення права на екологічну поінформованість.

Предметом дослідження виступають правові механізми та засоби забезпечення реалізації даного права.

Методи дослідження. У процесі дослідження проблем реалізації права на екологічну поінформованість було використано комплекс загальнонаукових і спеціально-правових методів. Зокрема, застосовувались діалектичний метод, системний аналіз і синтез, формально-логічний та структурно-функціональний підходи, а також порівняльно-правовий і історико-правовий методи.

Нормативну базу дослідження становлять Конституція України, ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища», Оргуська конвенція, а також інші НПА України.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів із відповідними підрозділами, висновків та списку використаних джерел, що налічує 31 найменувань. Загальний обсяг роботи - 33 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ПІДГРУНТЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

1.1. Поняття та характеристика екологічної інформації у правовій науці та законодавстві

У сучасному світі інформація відіграє ключову роль, оскільки її наявність дозволяє громадянам вплинути на функціонування органів місцевої та державної влади, а також сприяти запобіганню негативним наслідкам у різних сферах - соціальній, економічній, політичній та екологічній. Інформованість населення забезпечує можливість активної участі в ухваленні рішень, створює сприятливе інформаційне середовище та гарантує відкритий доступ до важливої екологічної інформації [26, с. 12].

Згідно з думкою Ю. Шемшученка, який вважає, «екологічну інформацію» як «довільну інформацію про стан довкілля, що представлена в різній формі, яка стосується подій, явищ, фактів, процесів, а також конкретних осіб у сферах відтворення, охорони природних ресурсів, використання й охорони довкілля, природних компонентів й ландшафтів з забезпеченням екологічної безпеки» [29, с. 66].

Екологічна інформація є відносно новим терміном у юридичній науці, оскільки раніше суспільство мало мало уваги до стану навколишнього середовища, а питання володіння екологічною інформацією навіть не піднімалося [11, с. 175]. Перші обговорення екологічних прав на міжнародному рівні виникли через занепокоєння європейської спільноти щодо стану довкілля. Спочатку мова йшла лише про екологічність прав громадян, а згодом фокус змістився і на екологічну інформацію. Враховуючи пострадянський контекст України, питання інформаційної відкритості у сфері довкілля довгий час не було пріоритетним. Екологічна інформація була обмежена та доступна лише вкрай обмеженому колі осіб. Швидкий розвиток технологій та промислових підприємств, зокрема металургійних заводів, значно погіршував екологічну ситуацію, оскільки економічне зростання ставало важливішим за збереження

довкілля. Це призводило до численних болючих наслідків як для довкілля, так і включаючи здоров'я людей [12, с. 177].

Найбільш широке тлумачення права на безпечне довкілля подано у статті 293 Цивільного кодексу України [4]. Хоча у самій нормі відсутній термін «довкілля», із її змісту випливає, що «довкілля охоплює середовище природи, умови щоденного життя, якість продуктів харчування - тобто все, що безпосередньо впливає на існування людини» [28, с. 58].

М.В. Краснова визначає «екологічну інформацію» у трьох аспектах: по-перше, як інструмент «забезпечення права громадян на екологічну поінформованість; по-друге, як засіб підтримки екологічної безпеки; третє, важливий елемент держуправління у контексті реалізації екологічної політики держави» [22, с. 261].

Екологічну інформацію можна трактувати в суб'єктивному сенсі як право на отримання такої інформації. При цьому, аналізуючи екологічну інформацію з цього ракурсу, слід враховувати не лише право на доступ до неї, але й обов'язки її носія. Щоб коректно дослідити екологічну поінформованість в суб'єктивному аспекті, важливо звернутися до її визначення у об'єктивному аспекті.

В об'єктивному сенсі право на стан довкілля включає сукупність юридичних норм, що регулюють певні суспільні відносини щодо інформування, виражається через функції органів місцевої та державної влади, є складовою держполітики, юридичним обов'язком для підприємств, (організацій й установ), що не визначає залежність від форм власності й міжнародної співпраці.

Дослідження цього явища дозволяє вичвити та закласти підґрунтя для кращого розуміння й застосування цієї категорії. Особливості інформації про стан довкілля можна виявити через аналіз загальних характеристик, як:

- Прозорість передбачає чіткість і послідовність процедури надання інформації про стан довкілля, яка має бути регламентована законодавчо.

- Відкритість означає доступність екологічної інформації для всіх громадян, без можливості засекречування. Гарантується основним законом України й НПА.
- Достатність, у відповідності до Орхуської конвенції, вимагає, щоб органи влади надавали громадськості достатньо інформації про екологічні питання.
- Об'єктивність полягає у незалежності інформації від волі та бажань її носіїв.
- Екологічна інформація вважається повною, якщо є її достатність для розуміння та прийняття рішень, залежно від конкретної ситуації.
- Достовірність означає, що інформація є правдивою і ґрунтуватися на неупереджених спостереженнях або дослідженнях [19].

Як зазначає науковець Т. Демчук, дві крайні ознаки є суб'єктивними й вимагають розробки методичних основ органами влади для оцінки різних джерел впливу на зміст екологічної інформації, оскільки, як було зазначено раніше, достовірність й повнота такої інформації можуть визначатися в кожному окремому випадку, що показує її важливість для подальшого розгляду [11, с. 172].

Екологічна інформація є публічною та відкритою для загального доступу, є безкоштовною, і її поширення не вимагає фінансових витрат, за винятком випадків, коли це передбачено законодавством при відповіді на запити. Оскільки екологічна інформація є особливим видом, для її реалізації необхідно створення спеціального правового механізму.

1.2. Екологічна інформація як об'єкт правового регулювання у сфері природокористування

Екологічна інформація є важливою складовою природокористування та охорони НПС. Охоплює сукупність даних про стан довкілля, джерел забруднення, екологічні ризики, заходи щодо охорони природи, використання

природних ресурсів у зв'язку з впливом факторів довкілля, а також інформацію про екологічну політику, НПА.

Правове регулювання екологічної інформації виступає необхідною умовою реалізації екологічних прав громадян. Екологічна інформація має публічний характер, а її поширення сприяє формуванню екологічної свідомості, забезпечує участь громадськості в екологічному врядуванні та контроль за діяльністю суб'єктів природокористування. Водночас законодавством передбачено певні обмеження доступу до інформації, що може становити державну, комерційну або іншу охоронювану законом таємницю [5]. Проте жоден нормативно-правовий акт не містив чіткого тлумачення цього права. Поняття «інформація про стан довкілля», закріплене в Конституції, залишалося лише теоретичним, оскільки не було встановлено механізмів для його реалізації, а також відсутні загальноприйняті правила для «вільного доступу» про інформацію щодо навколишнього середовища.

Екологічна інформація розглядається як об'єкт правовідносин, що охороняється державою. У цьому контексті важливо визначити не лише її змістовне наповнення, а й правовий режим: порядок збирання, зберігання, використання, поширення, а також відповідальність за порушення прав на доступ до неї. Законодавче забезпечення вільного доступу до достовірної та своєчасної екологічної інформації є одним із пріоритетів у сфері сталого розвитку, екологічної безпеки та демократизації управління природними ресурсами.

Таким чином, екологічна інформація є не лише джерелом знань про довкілля, а й правовою категорією, яка відіграє ключову роль у формуванні відповідальної екологічної поведінки, підвищенні рівня екологічної культури населення та забезпеченні прозорості у сфері природокористування [23].

У сучасних умовах правове регулювання обігу екологічної інформації здійснюється на підставі чинного законодавства, зокрема відповідних положень ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» (статті 25 і 25-1), а також ЗУ «Про доступ до публічної інформації» та інших нормативно-правових

актів. Водночас аналіз законодавчих норм свідчить про те, що чинне формулювання правових засад екологічної інформації не завжди є достатньо конкретним. Наприклад, у частині першій статті 25 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища» екологічна інформація тлумачиться як дані щодо стану компонентів довкілля — землі, води, атмосферного повітря, надр, представників рослинного і тваринного світу — та рівнів їх забруднення. Однак така дефініція не охоплює всіх аспектів екологічної інформації, які мають значення для забезпечення екологічних прав громадян та формування екологічної політики [5]. Згідно з цим положенням, необхідно уточнити, що «інформація про використання природних ресурсів» не входить до цієї категорії. Окрім того, не можна віднести до екологічної інформації відомості про спеціальні дозволи на використання природних ресурсів. Таким чином, подання екологічної інформації має обмежуватись лише рівнями забруднення, причинами забруднення та повідомленнями про негативні наслідки діяльності суб'єктів господарювання.

Поняття екологічної інформації отримує додаткове розкриття у статті 13 ЗУ «Про інформацію», де його зміст подається значно ширше порівняно з іншими нормативно-правовими актами [7].

У цьому контексті екологічна інформація трактується як сукупність даних або відомостей щодо стану довкілля та його елементів, включаючи не лише традиційні компоненти, але й генетично модифіковані організми та взаємозв'язки між ними. До цього поняття також відносяться дані про чинники антропогенного чи природного походження, що здатні чинити вплив на навколишнє середовище - такі як хімічні речовини, енергетичне випромінювання, шумові навантаження тощо. Окрім того, до сфери екологічної інформації включаються відомості про заходи екологічного спрямування, відповідні адміністративні рішення, міжнародні договори, політику, нормативні документи, а також стратегічні плани й програми у сфері охорони довкілля. Значущим аспектом є і включення інформації про стан здоров'я населення,

безпеку життєдіяльності, умови проживання, а також про стан об'єктів культурної спадщини в контексті їхнього зв'язку з екологічними умовами.

Екологічна інформація виступає складною за структурою правовою категорією, яка охоплює широке коло відомостей і виконує важливу соціальну функцію — забезпечення доступу громадян до об'єктивної інформації про довкілля, що є необхідною умовою для інтеграції суспільства в умови сучасної інформаційної доби.

Тривале накопичення знань про взаємодію людини і природи повинно призвести до усвідомлення важливості екологічної інформації та її цілісності. Це явище виникло через нагальну потребу людства в науковому й всебічному пізнанні. Погіршення екологічної ситуації, зміна клімату, виснаження водних ресурсів, осушення земель, опустелювання, а також техногенні катастрофи і природні катаклізми стали неминучими наслідками, що сприяли виникненню категорії «екологічна інформація», яка могла б допомогти уникнути частини катастроф або хоча б зменшити їхній негативний вплив на довкілля [12, с.178].

Н.Р. Кобецька пропонує класифікувати екологічну інформацію за різними ознаками: на комплексну та індивідуальну; за територією - загальнодержавну, регіональну та локальну; на позитивну та негативну [22].

Спираючись на норми національного законодавства, а також положення статті 2 Орхуської конвенції, можна виокремити основні категорії екологічної інформації- це:

1. Стан довкілля та його об'єктів - інформація, що включає дані моніторингу від органів влади, як-от Міндовкілля тощо. Це можуть бути дані про рівень забруднення, індекси стану довкілля, ліміти використання природних ресурсів, стан лісів тощо.
2. Біологічне різноманіття - включає відомості з Зелених та Червоних книг України, кадастрів державних агентств, а також інформацію про генетично модифіковані організми.
3. Фактори впливу на довкілля - це інформація про речовини, енергію, фізичні фактори (шум, вібрація, радіація), що впливатимуть на стан довкілля й

здоров'я людей. Включає дані нормативних актів і реєстрів небезпечних об'єктів.

4. Надзвичайні екологічні ситуації - інформація про загрози та причини таких ситуацій, заходи ліквідації наслідків та рекомендації щодо зменшення негативного впливу на довкілля й здоров'я людей.

5. Плани й екологічні прогнози - інформація про державну екологічну політику, стратегії та програми, розроблені відповідно до законодавства.

6. Природоохоронні витрати - інформація про витрати на охорону довкілля, зокрема на заходи щодо зменшення забруднення та збереження біорізноманіття.

7. Стан здоров'я й безпеки людей - інформація, що відображає вплив стану довкілля на здоров'я та умови життя людей, зокрема в разі несприятливих екологічних умов.

Дане тлумачення екологічного законодавства може дійсно сприяти більш чіткому розумінню та уніфікації термінології, оскільки «екологічна інформація» охоплює широкий спектр даних, що мають значення для охорони навколишнього середовища, і є більш загальним та узагальненим [20, с. 55-57]. Важливою є також прив'язка до інших законів, таких як ЗУ «Про доступ до публічної інформації», що сприяє відкритості й доступності даних щодо екологічної ситуації в країні.

На сучасному етапі розвитку еколого-правових відносин категорія екологічної інформації еволюціонує, що зумовлює необхідність її глибшого теоретичного осмислення та всебічного правового аналізу.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ПОІНФОРМОВАНІСТЬ

2.1. Право на екологічну інформацію як складова екологічних прав людини

Право на інформації про стан довкілля вважається основоположних прав в сучасному цивілізованому суспільстві, оскільки проблеми інформаційних відносин набули особливої актуальності. Оскільки є елементом екологічних прав людини та необхідною умовою екологічної безпеки, сталого розвитку й демократичної участі громадськості. Це право гарантує кожній людині можливість отримувати повну, достовірну та своєчасну інформацію, фактори, що можуть впливати на нього.

Особливої уваги заслуговує міжнародне правове регулювання цієї сфери. Україна є стороною Орхуської конвенції 1998 року. Цей міжнародний документ визнає доступ до екологічної інформації фундаментальним правом кожної особи незалежно від громадянства, віку чи статусу. Zobov'язує держави регламентувати активне поширення екологічної інформації, створення електронних ресурсів, інформаційних центрів та інші форми відкритості у цій сфері.

Право на екологічну поінформованість виконує низку важливих функцій:

- інформаційну — забезпечує громадян знаннями про довкілля та потенційні екологічні загрози;
- контрольну — дає змогу здійснювати громадський контроль за діяльністю підприємств, органів влади, рішень у сфері екології;
- захисну — дозволяє вчасно реагувати на екологічні ризики, захищати власне здоров'я та інтереси;
- демократичну — сприяє участі громадян у прийнятті рішень.

Водночас на практиці реалізація права на екологічну інформацію стикається з низкою проблем: відмови у наданні інформації, посилання на конфіденційність або комерційну таємницю, несвоєчасне або неповне

оприлюднення даних. Тому важливим є не лише законодавче забезпечення, а й ефективні механізми реалізації цього права:

- можливість звернення до суду,
- робота інформаційних порталів,
- прозора екологічна звітність.

Право на екологічну інформацію є невід'ємною частиною екологічних прав людини та важливим інструментом у справі формування екологічно відповідального суспільства. Забезпечення ефективного доступу до екологічної інформації сприяє не лише підвищенню екологічної культури населення, а й забезпеченню верховенства права.

З урахуванням зростаючих потреб суспільства у прозорості й відкритості екологічних процесів, доцільним є аналіз правових механізмів реалізації права на доступ до екологічної інформації. У цьому контексті прийнято виокремлювати дві основні форми такого доступу — активну та пасивну [10].

Активна форма передбачає отримання громадянами інформації на основі індивідуальних запитів, участь у відкритих засіданнях органів державної влади, а також вільний доступ до офіційних архівів екологічних даних. Вона є реактивною відповіддю держави на звернення громадськості та передбачає безпосередню взаємодію між запитувачем і розпорядником інформації.

Пасивна форма доступу реалізується шляхом самостійного оприлюднення екологічної інформації без попереднього запиту з боку громадян. Йдеться про публікацію аналітичних звітів, екологічних програм, проектів рішень, НПА, спеціалізованих видань (брошур, бюлетенів), розміщення матеріалів на офіційних вебресурсах тощо. Ця форма має профілактичний і просвітницький характер, оскільки спрямована на загальнодоступне поширення знань про довкілля.

Законодавче обґрунтування такої класифікації можна знайти у статті 5 Закону України «Про доступ до публічної інформації», яка закріплює два способи забезпечення інформаційної відкритості.

Перший — це регулярне та оперативне оприлюднення інформації через офіційні друковані джерела, сайти органів влади, інформаційні стенди тощо.

Другий — передбачає надання інформації у відповідь на звернення громадян.

Стає зрозуміло, що пасивна форма проявляється у публічному поширенні інформації, а активна — у її наданні за запитом, що цілком відповідає принципам прозорості, відкритості та участі громадськості у вирішенні екологічно важливих питань.

Пасивна форма забезпечення доступу до екоінформації, реалізується органами держави через низку передбачених механізмів. Одним із таких інструментів є щорічна підготовка та оприлюднення Національної доповіді про стан довкілля, що здійснюється виконавчим органом влади, відповідальним за реалізацію екологічної політики — наразі це Міндовкілля. Після її подання на розгляд Верховної Ради та розгляду, доповідь публікується окремим друкованим виданням і розміщується у відкритому доступі в мережі Інтернет.

Цей механізм належить до класичних проявів пасивного інформування громадськості, оскільки інформація поширюється незалежно від звернень окремих осіб чи організацій.

Важливим є оприлюднення національних звітів є важливим інструментом забезпечення прозорості екологічної політики держави та формування обґрунтованої екологічної свідомості громадян.

Аналогічні вимоги закріплені і в міжнародному праві. Так, згідно зі статтею 5 Орхуської конвенції, кожна держава-учасниця зобов'язана з певною періодичністю — не рідше ніж раз на три-чотири роки — публікувати національну доповідь про стан НПС. У цьому документі повинна міститися інформація як про якість довкілля, так і про антропогенний вплив на нього [23].

Варто також звернути увагу на вже оприлюднені на офіційному вебсайті Міндовкілля звіти. Містять значний обсяг інформації для використання при формуванні екологічної політики на державному та місцевому рівнях, а також становить інтерес для науковців, громадськості та громадських організацій.

Водночас відсутність або нерегулярність оновлення таких звітів створює інформаційні прогалини та негативно впливає на якість державного управління [24].

Що стосується активної форми: передбачає подання інформаційного запиту відповідно до Закону від 13 січня 2011 року № 2939-VI. Згідно з пунктом 3 вказаного нормативного акту, органи влади та їх територіальні підрозділи зобов'язані були надавати екологічну інформацію на запит, з використанням автоматизованих екологічних інформаційних систем, бібліотек, архівів, реєстрів, кадастрів тощо.

Зважаючи на проведене дослідження, активний доступ до екологічної інформації є засобом реалізації екологічних прав громадян та організацій, а забезпечення регулярного публічного звітування — необхідною умовою належного функціонування екологічної інформаційної політики держави [25].

У законодавстві відсутнє чітке визначення кола суб'єктів, відповідальних за забезпечення доступу інформації. Йдеться про суб'єктів, що здійснюють управлінську діяльність у сфері охорони довкілля, однак законодавча невизначеність унеможливорює однозначне трактування їхніх обов'язків. У цьому контексті важливо зазначити, що попри наявність екологічної тематики у засобах масової інформації, публікації здебільшого мають фрагментарний характер і не становлять собою цілісної системи інформування населення щодо стану довкілля та пов'язаних з ним ризиків [21, с. 131].

Одним із проявів пасивної форми реалізації права на доступ до екологічної інформації є оперативне інформування про виникнення надзвичайних екологічних ситуацій. Інформація має бути поширена без зволікань через масмедіа, включно з телебаченням, радіо та Інтернетом. Це особливо важливо з урахуванням історичних обставин, таких як катастрофа на Чорнобильській АЕС у 1986 році. Тоді екологічна інформація розцінювалась як державна таємниця, і суспільство було фактично позбавлене доступу до правдивої інформації про масштаб катастрофи. Подібна практика порушувала

базові екологічні права громадян та призвела до серйозних соціальних і гуманітарних наслідків.

Для забезпечення ефективного доступу громадськості до екологічної інформації важливо, аби законодавче регулювання передбачало належний баланс між активною та пасивною формами її надання. Відсутність такого механізму може призвести до негативних наслідків у реалізації екологічних прав людини. Науковці звертають увагу, що слабкий розвиток активного доступу — наприклад, реагування на запити громадян — може зумовити недостатню інформованість населення, низьку якість отриманої інформації, а також відсутність централізованих баз даних, що ускладнює оперативну відповідь на звернення.

З іншого боку, неналежне врегулювання пасивного інформування — коли інформація поширюється без попереднього запиту — створює передумови для зловживань з боку уповноважених органів. Це може проявлятися в обмеженні обсягу або вибіркового поширенні даних, що фактично нівелює принцип відкритості інформації про стан довкілля.

Таким чином, удосконалення нормативної бази має передбачати створення зрозумілої та прозорої процедури, яка забезпечить повноцінну реалізацію права кожної особи на доступ до екологічної інформації відповідно до принципів відкритості, своєчасності та достовірності.

2.2. Міжнародно-правові стандарти у сфері доступу до екологічної інформації

Складовою сучасної системи екологічних прав людини є право на екологічну інформацію та має чітке закріплення в міжнародному законодавстві. Такі документи формують глобальні стандарти, яких повинні дотримуватись держави-учасниці і Україна, яка є стороною кількох ключових угод у цій сфері.

Найбільш вагомим міжнародним актом, що безпосередньо стосується права на екологічну інформацію - Конвенція про доступ до інформації (Орхуська конвенція), підписана у 1998 році. Україна ратифікувала її у 1999

році, зобов'язавшись імплементувати її положення в національне законодавство.

Згідно зі статтею 4 Орхуської конвенції, особа має право отримати доступ до екологічної інформації без обов'язку обґрунтування запиту. Органи державної влади зобов'язані надати таку інформацію у встановлений строк, за винятком випадків, передбачених самим документом (наприклад, захист державної таємниці, конфіденційність персональних даних тощо).

У свою чергу, стаття 5 Орхуської конвенції зобов'язує сторони забезпечувати активне поширення екологічної інформації, зокрема шляхом регулярної публікації звітів про стан довкілля, створення публічно доступних баз даних та інтерактивних інформаційних систем.

Інші міжнародні документи також підкреслюють значення доступу до екологічної інформації. Наприклад, Ріо-де-Жанейрська декларація з навколишнього середовища і розвитку (1992) у Принципі 10 вказує на те, що ефективний захист навколишнього середовища можливий лише за умови належної участі громадян, включаючи своєчасний доступ до інформації.

У рамках європейського права також діють важливі акти, зокрема Директива 2003/4/ЄС Європейського парламенту та Ради від 28 січня 2003 року щодо доступу громадськості до екологічної інформації, яка встановлює зобов'язання держав-членів ЄС створювати механізми для поширення такої інформації.

Слід зазначити, що міжнародно-правові стандарти у сфері доступу до екологічної інформації формують загальнообов'язкову базу, спрямовану на відкритість, прозорість і доступність екологічних даних. Вони є орієнтиром для формування внутрішньої політики держав у цій сфері та забезпечують належну реалізацію екологічних прав людини на глобальному рівні.

У Швеції доступ до екологічної інформації регулюється кількома законами, такими як «Про екологічну інформацію» та «Про публічний доступ до інформації». В історії Швеції в 70-х роках було започатковано збір і поширення ландшафтної інформації, яка з часом була обмежена для іноземців

через національну безпеку. Це засекречення могло бути необхідним для оборони країни, але питання про закриття доступу для шведів залишалося відкритим [11, с.79].

Згідно з параграфом 1 глави 2 Конституції Іспанії, кожному громадянину гарантується право:

- «на свободу вираження думок: свобода передавати інформацію у будь-якій формі - усній, письмовій чи графічній, а також висловлювати свої думки і почуття;
- на свободу інформації: право отримувати інформацію і сприймати думки інших;
- на свободу зборів: право організовувати і брати участь у зборах для обміну інформацією» [12, с. 180].

Законодавство Королівства Швеція є складним і складається з кількох НПА, які регламентують процедуру здійснення права на екологічну інформацію через запити, а також визначають платні послуги для отримання такої інформації. Крім того, законодавство вводить нове поняття «географічна екологічна інформація». Швеція не обмежується лише власними законами, а також використовує європейські та міжнародні документи, ратифіковані країною, для більш ефективного врегулювання доступу до екологічної інформації.

Основний Закон ФРН гарантує громадянам право на вільне висловлювання та поширення інформації (ст. 5) і право звертатися до органів влади з проханнями або скаргами (ст. 17) [12]. Однак екологічні права в Німеччині не включені до основоположних прав і свобод, а розглядаються як приватні права, що стосуються життя, гідності та особистого життя громадян.

В Німеччині доступ до екоінформації регулюється Орхуською конвенцією. Згідно з її статтею 4, державні органи зобов'язані надавати громадськості екологічну інформацію у відповідь на запит, включаючи копії відповідних документів, за умови, що вони доступні за національним законодавством.

Згідно з пунктами 3-4 статті 4 Конвенції, надання інформації може бути відмовлено з таких причин, як нерозголошення секретної інформації, вплив на міжнародні відносини, національну безпеку, конфіденційність особистих даних, права інтелектуальної власності та відсутність такої інформації в органах влади.

Щодо форми запиту, Конвенція не визначає строгих вимог, але вказує, що, якщо запит подається письмово, відповідь також повинна бути надана письмово. Важливою особливістю є те, що запит має бути чітким і обґрунтованим, оскільки надто загальні або необґрунтовані запити можуть бути відхилені.

Отже, законодавство у зарубіжних країнах є чітко регламентованим та зібраним в одному законодавчому акті країни.

2.3. Юридична характеристика права на доступ до екологічної інформації в Україні

Право на доступ до екологічної інформації є важливою складовою забезпечення прозорості в управлінні природними ресурсами та захисті довкілля. В Україні, незважаючи на певні досягнення у створенні електронних систем і інтеграції з європейськими стандартами, це право залишається недостатньо реалізованим, що ставить перед країною завдання вдосконалення нормативно-правової бази та практичних механізмів доступу до екологічної інформації. Екологічне врядування пропонує запровадження уніфікованих класифікаторів у сфері охорони навколишнього середовища з орієнтацією на відповідні стандарти Європейського Союзу [31, с. 244].

У межах ЄС реалізовано ініціативу зі створення «Спільної системи екологічної інформації», що ґрунтується на таких основоположних принципах: оцифрування інформації максимально близько до джерела її виникнення; одноразовий збір даних із подальшим багатоцільовим використанням; відкритість інформації для державних органів і громадськості з метою

ефективної оцінки стану довкілля; поширення інформації єдиних, відкритих та загальнодоступних стандартів [30, с. 33-37].

На сьогодні впровадження електронної системи значно полегшило доступ громадян України до інформації. Водночас слід зазначити, що зобов'язання щодо її створення, передбачене Угодою про асоціацію з Європейським Союзом, досі не виконане в повному обсязі.

Міжнародна благодійна організація «Екологія-Право-Людина» у 2011 р. подала позов «до господарського суду проти дочірнього підприємства «Соренсен і Хаар» датської компанії «Консепт Партнерс»» [13]. У позові організація вимагала надати їй можливість ознайомитися з документами, які підтверджують обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферу, санітарно-епідеміологічні висновки, матеріали інвентаризації стаціонарних джерел викидів, документи щодо встановлення санітарнозахисної зони й інші документи по екологічну інформацію [13].

Суд повністю відмовив у задоволенні позову, аргументуючи своє рішення таким чином:

- 1) позивач не надав доказів звернення до відповідача у порядку, передбаченому законодавством, із вимогою надати завірені копії конкретних документів щодо обґрунтування обсягів викидів;
- 2) поданий запит не відповідав вимогам Положення до наказу Мінприроди № 169 від 18.12.2003 р.;
- 3) дозвільні документи, надані позивачу державними органами, вже містили повну екологічну інформацію;
- 4) документи, до яких вимагав доступ позивач, можуть містити конфіденційну інформацію підприємства, розголошення якої не передбачено міжнародним і національним законодавством.

Аналіз судової практики показує, що громадяни неодноразово намагалися захистити своє право на доступ до екологічної інформації, звертаючись до судів на підставі норм Закону України «Про звернення громадян». Одним з таких випадків є скарга громадянина А, який звернувся до суду з вимогою визнати

бездіяльність Головного санітарного лікаря Хмельницької області неправомірною через ненадання екологічної інформації. У своєму запиті він просив надати дані щодо стану атмосферного повітря в м. Хмельницький, інших екологічних показників міського середовища та їх впливу на здоров'я мешканців. Підставою для звернення стало будівництво автозаправної станції на березі річки Південний Буг, що могло серйозно негативно вплинути на довкілля. У відповіді на запит громадянин отримав формальне повідомлення про відсутність матеріалів щодо будівництва АЗС в обласній санепідемстанції. Суд ухвалив рішення на користь позивача, визнавши бездіяльність посадової особи незаконною та зобов'язавши надати запитувану інформацію [13].

Отже, запровадження електронного врегулювання є важливим засобом для оптимізації. Такий підхід сприятиме зменшенню адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, зокрема щодо звітності та отримання дозвільних документів.

У Європейському Союзі вже функціонує «Спільна система екологічної інформації», яка ґрунтується на таких основоположних принципах:

- оцифрування екологічної інформації максимально наближено до її джерел;
- уникнення дублювання шляхом одноразового збору даних з подальшим спільним використанням;
- відкритий доступ до інформації задля ефективного моніторингу стану довкілля та залучення до формування екополітики;
- використання єдиних, відкритих та вільно доступних стандартів обробки та поширення інформації [22].

Таким чином, впровадження в Україні інтегрованої електронної системи екологічного врегулювання є необхідним кроком, який не лише забезпечить прозорий та гарантований доступ до екологічної інформації, але й сприятиме зменшенню корупційних ризиків у сфері охорони навколишнього середовища.

РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

3.1. Правові аспекти реалізації права на доступ до екологічної інформації

На національному рівні право на екологічну поінформованість регулюється НПА, як ЗУ № 2939-VI від 13 січня 2011 року. Крім того, Постанова КМУ № 1467 (30 грудня 2016 р.) затверджує Положення про доступ громадськості до екологічної інформації. Запит на отримання екологічної інформації подається у письмовій і в усній формах. Письмовий запит повинен містити достатні дані для ідентифікації запитуваної інформації, прийнятний спосіб її отримання та ідентифікаційні дані заявника. У разі, якщо запит є загальним заявник має право звернутися до заявника з проханням уточнити запит [23].

Нормативно-правові акти України забезпечують прозорість діяльності органів державної влади у сфері екології та сприяють активній позиції громадськості до прийняття рішень про стан довкілля.

Відповідно до Положення про доступ громадськості про екологічної інформації, затвердженого постановою КМУ від 30 грудня 2016 року № 1467, передбачено механізм перенаправлення запиту на екологічну інформацію до іншого органу влади або місцевого самоврядування. Зокрема, якщо запитувана інформація:

- не знаходиться у розпорядженні органу, до якого надійшов запит;
- або інший орган володіє більш повною інформацією, яка задовольнить інформаційний інтерес заявника.

На основі цього запит може бути перенаправлений до відповідного органу. У такому випадку, за згодою заявника, перенаправлення здійснюється на протязі 3х робочих днів від часу отримання запиту, з обов'язковим повідомленням заявника про таке перенаправлення.

Цей механізм сприяє ефективному забезпеченню права громадян на екологічну поінформованість, гарантує прозорість діяльності держорганів та дозволяє оперативно отримувати необхідні дані [24, с. 10].

Доступ до електронних реєстрів, публічних списків екологічної інформації та консультації на місці для ознайомлення з екологічною інформацією надаються безкоштовно.

Однак право на інформацію не є абсолютним. Згідно зі статтею 13 Закону України «Про інформацію», доступ до екологічної інформації може бути обмежений у певних випадках, зокрема, коли це пов'язано з такими аспектами:

- захистом приватного життя або особистих даних;
- питаннями національної безпеки;
- охороною державної, банківської або комерційної таємниці.

У разі відмови в доступі до інформації, орган влади зобов'язаний надати письмове обґрунтування з посиланням на відповідні нормативні акти та роз'ясненням процедури оскарження такого рішення.

Якщо заявник думає, що запит необґрунтовано відхилений, проігнорований чи розглянутий неналежним чином, має право на захист своїх інтересів через адміністративні та судові механізми. Подає скаргу до керівника відповідного органу державної влади або до вищого органу, якщо такий існує. Керівник зобов'язаний провести розслідування дій або бездіяльності підлеглих, які розглядали запит, та надати обґрунтовану відповідь заявнику.

У разі незадовільного вирішення питання на адміністративному рівні, заявник має право звернутися до суду.

Таким чином, законодавство України забезпечує ефективні механізми захисту права на екологічну поінформованість, дозволяючи оскаржувати неправомірні відмови в судовому порядку.

3.2. Правові наслідки порушення права на екологічну інформацію: аналіз судової практики та засоби захисту

Практика українських судів демонструє активне посилення на норми Орхуської конвенції при вирішенні справ про доступ до екологічної інформації:

1. Справа № 826/9175/18 [14]. Громадська організація оскаржила дозвіл на будівництво, виданий органом державної влади, стверджуючи, що цей дозвіл був наданий з порушенням екологічного законодавства. Позивач вказував на відсутність належної екологічної експертизи та громадського обговорення, що є порушенням на участь у прийнятті рішень права громадськості, які впливають на довкілля.

У задоволенні позову судом першої інстанції відмовлено, роблячи посилення на те, що громадська організація не має достатньої правової зацікавленості для оскарження такого рішення. Апеляційний суд залишив рішення без змін. Касаційний адміністративний суд Верховного Суду попередніх інстанцій скасував рішення й справу направив на повторний розгляд.

Касаційний суд визнав, що громадські організації мають право на судовий захист у випадках порушення екологічного законодавства, навіть якщо вони не є безпосередніми учасниками спірних правовідносин. Суд підкреслив, що положення Орхуської конвенції, ратифікованої Україною, гарантують громадськості право на екологічну поінформованість та приймати рішення про стан довкілля [14].

Таким чином, суд встановив, що громадські організації мають право на оскарження рішення, бездіяльності чи дії органів влади, які вдаються до порушення екологічного законодавства; відсутність належної екологічної експертизи та громадського обговорення при видачі дозволу на будівництво є порушенням прав громадськості.

Дане рішення є важливим прецедентом, який підтверджує право громадських організацій на участь у захисті екологічних прав та інтересів суспільства. Судова практика вказує на необхідність дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері екологічного права та забезпечення ефективного механізму захисту прав громадськості.

2. Справа № 826/11019/16, розглянута Окружним адміністративним судом міста Києва у 2019 році, стосується права на доступ до екологічної інформації [18].

Приватне підприємство «Юридична фірма «Імператив плюс» подало запит до Державної екологічної інспекції України щодо отримання завірених копій документів, які містять результати перевірок діяльності Зміївської ТЕС на відповідність екологічному законодавству України за період з 2010 по 2015 роки. Інспекція відмовила у наданні цих документів, посилаючись на відмову ПАТ «Центренерго» (до структури якого входить Зміївська ТЕС) надати згоду на розголошення інформації.

Суд визнав відмову Держекоінспекції України протиправною та зобов'язав надати запитувану інформацію. Суд зазначив, про публічність та не може бути обмежена в доступі, навіть якщо вона стосується комерційної діяльності підприємства. Відмова ПАТ «Центренерго» не є підставою про обмежений доступ такої інформації.

Дане рішення підтверджує про право доступу до екоінформації є пріоритетним і не обмежене з посиланням на комерційну таємницю. Судова практика визнає важливість прозорості та відкритості інформації про вплив діяльності підприємств на довкілля.

Суд встановив, що положення Орхуської конвенції мають пряму дію й гарантують кожному право на екологічну інформацію. Відмова надати таку інформацію з боку органів влади є порушенням міжнародного зобов'язання України [18].

3. Справа № 380/6614/21 (Львівський ОАС, 29.12.2021) [16]. Громадська організація «Зручна громада» та фізична особа ОСОБА_1 оскаржили рішення Сокільницької сільської ради Львівського району Львівської області від 5 лютого 2021 року № 90 «Про затвердження детального плану території» в ч.п.2, що стосується «Затв. детального плану території «Внесення змін у детальний план території розташування кварталу індивідуальної житлової забудови учасникам АТО в урочищі Кадім у с. Сокільники Пустомитівського району

Львівської області» [16], що розроблявся ФОП ОСОБА_2 ТзОВ «Перспектива Девелопмент». Позивачі вказували на порушення вимог містобудівного законодавства, зокрема щодо оприлюднення інформації та проведення громадських слухань.

Львівський окружний адміністративний суд визнав рішення Сокільницької сільської ради № 90 від 5 лютого 2021 року в частині п. 2 протиправним та скасував його. Суд зазначив, що відповідачем не було забезпечено належного розгляду проекту містобудівної документації архітектурно-містобудівною радою, не оприлюднено прийняте рішення щодо розроблення проекту містобудівної документації, не проведено громадських слухань та не узгоджено спірні питання між громадськістю та замовниками містобудівної документації. Суд звернув увагу, що зміни детального плану території фактично змінюють квартал індивідуальної (садибної) забудови на квартал багатоквартирної житлової забудови, що суперечить існуючому Генеральному плану с. Сокільники. Це рішення підтверджує важливість дотримання вимог містобудівного законодавства, зокрема щодо оприлюднення інформації, проведення громадських слухань та узгодження проектів містобудівної документації з громадськістю. Судова практика вказує на необхідність забезпечення прозорості та відкритості. Органи влади не надали доступ до документів, що містили інформацію про вплив діяльності підприємства на довкілля. Суд зобов'язав надати інформацію, визнавши її суспільно значущою [16].

Отже, судова практика засвідчує, що доступ наданий до екологічної інформації в Україні має не лише декларативне, але й практичне значення. Тому одним з основних напрямів удосконалення цього механізму реалізації права має бути підвищення юридичної грамотності громадян, прозорість роботи органів влади та подальша гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теми курсової роботи було досягнуто поставлених завдань, що дозволило сформулювати наступні висновки.

В Україні право на екологічну поінформованість на законодавчому рівні, що встановлюють обов'язки щодо надання екологічної інформації на запити громадян, визначають строки та форми надання такої інформації, а також підстави для можливих відмов.

Процедура подання запитів на екологічну інформацію передбачає можливість звернення у письмовій, усній формах. Органи влади зобов'язані надати відповідь протягом п'яти робочих днів, а у випадку великого обсягу або складності запитуваної інформації — не пізніше двадцяти робочих днів, з обов'язковим повідомленням заявника про продовження строку.

Законодавством передбачено обмеження доступу до екологічної інформації у випадках, коли її розголошення може завдати шкоди національній безпеці, громадському порядку, охороні довкілля, правам і свободам інших осіб. Однак такі обмеження мають бути обґрунтованими та відповідати принципу пропорційності.

Законодавство європейських країн дозволяє виявити не лише спільні риси правового регулювання цієї сфери, а і окреслити специфічні підходи деяких держав. У законодавстві Швеції визначено поняття «географічна екологічна інформація» й «інтелектуальна екологічна інформація», що не зустрічаються в правових системах інших країн ЄС. Ці терміни регламентуються законодавством про географічну екологічну інформацію, який встановлює інфраструктуру для доступу та обміну географічною інформацією, корисною для діяльності, що може впливати на здоров'я людини або навколишнє середовище.

У Німеччині доступ до екологічної інформації забезпечується через портал umwelt.info, що надає централізований доступ до даних з охорони навколишнього середовища та природоохоронної діяльності по всій країні. Цей портал дозволяє користувачам здійснювати пошук серед понад 100 даних та

інформаційних сервісів від публічних органів, наукових установ та громадянського суспільства. В загальному законодавчі ініціативи Швеції та Німеччини демонструють інноваційні підходи до забезпечення доступу до екологічної інформації, що можуть слугувати моделями для інших країн Європи.

Аналіз судової практики показує, що громадяни активно використовують механізми судового захисту у випадку порушення їхнього права на доступ щодо екологічної поінформованості. Суди, як правило, стають на бік заявників, визнаючи неправомірними відмови органів влади у наданні інформації або бездіяльність щодо розгляду запитів. Це свідчить про ефективність судового захисту в цій сфері.

Для підвищення ефективності реалізації права на доступ до екологічної інформації доцільно:

- забезпечити належне поінформування громадян їхніх прав та механізми їх реалізації;
- удосконалити процедури обробки та надання екологічної інформації органами влади;
- запровадити електронні системи доступу до екологічної інформації для спрощення процесу отримання необхідних даних.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує важливість розгляду даного питання щодо права на доступ до екологічної інформації та необхідність постійного вдосконалення механізмів його реалізації та захисту в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Верховна Рада України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 34. Ст. 445.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (в ред. від 04.03.2015 р.). URL : <http://www.rada.gov.ua>
5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. №41.
6. Про Державну екологічну інспекцію України: Положення. Затв. Указом Президента України від 13.04.2011 р. URL : <http://www.rada.gov.ua>
7. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. URL : <http://www.rada.gov.ua>
8. Про доступ до публічної інформації. Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI. Верховна Рада України. 2011 р. №32. Ст. 314.
9. Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля, затверджене наказом України від 27.02.2002 р. Офіційний вісник України. 2002. С. 265.
10. Боднарчук О. Екологічне право: навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 458 с.
11. Демчук Т.І. Етапи трансформації поняття «екологічна інформація» на міжнародному рівні. *Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 9 квітня 2021 р. Київ, 2021. С. 172-176.
12. Демчук Т.І. Правове забезпечення реалізації права на доступ до

екологічної інформації. Дисерт. на здоб. Наук. ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Одеса, 2021. 254 с.

13. Екологія-Право-Людина. Оскарження відмови надання інформації.
URL: <http://epl.org.ua/law-posts/oskarzhennia-vidmovy-nadanniainformatsii/>

14. Єдиний державний реєстр судових рішень. Постанова Верховного Суду від 26 лютого 2020 р.
URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/87868586>

15. Єдиний державний реєстр судових рішень. Постанова Касаційним адміністративним судом Верховного Суду 27 червня 2024 року.
URL: https://protocol.ua/ru/postanova_kas_vp_vid_27_06_2024_roku_u_spravi_620_3540_23/

16. Єдиний державний реєстр судових рішень. Постанова Львівського окружного адміністративного суду від 30 квітня. 2021.
URL: <https://opendatabot.ua/court/96672868-e7617569f573f8a0b9acc0ba0a4610e9>

17. Єдиний державний реєстр судових рішень. Постанова окружного Івано-Франківського окружного суду від 21 лют. 2017.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/65035671>

18. Єдиний державний реєстр судових рішень. Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 24 січ. 2019 р.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79404556>

19. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

20. Зигрій О., Кійко К., Мацук С. Інтерпретації та захист екологічних прав людини: міжнародні стандарти та українські реалії. Актуальні проблеми правознавства. 2022. Вип. 1. С. 55-62.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2022_1_11

21. Зигрій, О., Крамарчук С., Крамарчук Т. Поняття та структура екологічного обов'язку. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 3. С. 131-136. URL:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41524/1/%d0%97%d0%b8%d0%b3%d1%80%d1%96%d0%b9.pdf>

22. Кобецька Н.Р. Правовий режим екологічної інформації. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. ПНУ ім. В. Стефаника. 2020.

23. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25 черв. 1998 р. *Офіційний вісник України*. 2010 р. №33. С.12.

24. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 лист. 1950 р. № 995_004. Ратифіковано ЗУ від 17 лип. 1997 р. Верховна Рада України. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

25. Конвенція Ради Європи Про доступ до офіційних документів 27 лист.2008 р. Офіційний вісник України. 2020 р. № 48, стор. 7, стаття 1512.

26. Краснова, М/арія Василівна. Екологічне право України. Загальна частина : підручник / М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. - К. : ВПЦ "Київський університет", 2021. 191 с

27. Легеза Ю. Забезпечення доступу до екологічної інформації. *Міжнародний судовий форум: «Судовий захист природного довкілля та екологічних прав»*: Зб. матеріалів. Київ. 2019. 192 с.

28. Подолання екологічних ризиків та загроз для довкілля в умовах надзвичайних ситуацій-2022: колективна монографія, Львів, 2022, 664 с

29. Шемшученко Ю.С., Костицький В.В. Про соціальну обумовленість сучасних проблем теорії та методології екологічного права. *Екологічне право України*. 2017. № 1-2. С. 66-74. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/eklprukr_2017_1-2_13

30. Zyhrii O., Zaitseva-Kalaur I. Features of the formation and implementation of environmental policy institutions of European cooperation: a challenge for the EU and Ukraine. *Polish Journal of Science*. Warszawa, №64 (2023). P.33-37. URL: <https://www.poljs.com/wp-content/uploads/2023/07/POLISH->

JOURNAL-OF-SCIENCE-%E2%84%9664-2023.pdf

31. Zyhrii O., Sukhorebra T., Metelskyi I, Piliukov Yu., Yurkevych I. Main principles of ecology politics and law of the EU. RIVISTA DI SCIENZE GIURIDICHE a cura della Facoltà di Giurisprudenza dell'Università Cattolica di Milano JUS- ONLINE, Vol. IX, N. 2. 3/2023. P. 243-258. URL: https://jus.vitaepensiero.it/download/dettaglio.php?id_download=501&ddoc=1